

2. Лисенков С. Л., Тарнов А. П. Гарантії прав та свобод людини і громадянина / С. Л. Лисенков, А. П. Тарнов // Юридична енциклопедія. 1 том. А-Г. – К.: Видавництво «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1998. – С. 553.

3. Проценко І. О. Види забезпечення належного виконання зобов'язань у цивільному праві України: єдність та диференціація: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. О. Проценко. – Х., 2007. – 199 с.

4. Проценко І. О. Види забезпечення належного виконання зобов'язань у цивільному праві України: єдність та диференціація: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. О. Проценко. – Х., 2007. – 20 с.

УДК 347.826:629 (043.2)

Малишко В. М., к.ю.н.,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Останні роки в українській та міжнародній практиці все більш стала проявлятися тенденція переведу біржової торгівлі в електронний простір, в систему так званого інтернет-трейдингу. Комп'ютеризація фондової торгівлі та перевід цінних паперів з паперової форми в бездокументарну дозволили радикально прискорити депозитарно-реєстраційні та клірингові операції, внести нові позитивні елементи в торговий процес.

Зокрема, сучасні біржі стали центром віртуальної торгівлі, коли особиста присутність операторів у біржовому залі не потрібна, вони можуть здійснювати торгівлю прямо зі свого будинку або офісу. При цьому всі заходи щодо регламентації біржової торгівлі (у частині котирування, виконання угод, їх юридичного оформлення і т.д.) здійснюється в автоматичному режимі.

Названі плюси комп'ютерних мереж зумовили їх швидке поширення як на товарних, так і на валютно-фондових біржах світу.

Стандартна архітектура комп'ютерної біржової системи будується на трьох взаємопов'язаних підсистемах:

- 1) центральної, в яку вводяться дані;
- 2) системі орієнтації заявок;
- 3) операційної системі реального часу, яка поширює ключову інформацію про ринок в онлайн режимі.

Всі заявки від учасників біржової торгівлі надходять в автоматизовану систему від брокерських фірм членів біржі, що діють за дорученням клієнтів або самостійно. Тут слід відзначити ту обставину, що заявки можуть формулюватися в різній формі: наприклад, купити або продати цінні папери

за певною, замовленої клієнтом ціни. Комп'ютер повинен врахувати всі побажання продавців і покупців. Тому заявки автоматично ранжуються (шикуються по пріоритету) залежно від цін виконання; в групі з однаковими цінами виконання перевага віддається тим клієнтам, чиє замовлення надійшло в систему раніше.

З ранку, як правило, торгово-біржова система перебуває в підготовчій фазі; автоматизована система приймає заявки без здійснення будь-яких угод. Потім ринок відкривається. Залежно від зазначених цін в заявках, біржовий комп'ютер розраховує ціну відкриття, при якій задовольняється найбільше число запитів про покупку і пропозицій про продаж. Зазвичай ринок відкривається з деяким стрибком котирувань вгору або вниз, залежно від настроїв інвесторів, котирувань ф'ючерсів на американські фондові індекси та інші факторів.

Ще одна функція біржової комп'ютерної системи – давати розгорнуту інформацію учасникам фондового ринку про поточний стан акцій певної компанії в будь-який момент часу. Така інформація включає в себе такі відомості: тип акцій даної компанії (прості, привілейовані), обсяг обороту в гривнях по даних паперах з моменту відкриття ринку, кількість замовлень на продаж і купівлю акцій, ціни попиту та пропозиції і деякі інші відомості.

В Україні існує Концепція розвитку ф'ючерсної біржової торгівлі, в основі якої впровадження електронних біржових площадок, що дозволяють торгувати в режимі реального часу. Однак дотепер біржова торгівля з використанням ЕТС (електронних торгових систем) на товарних біржах України носить обмежений характер.

Це багато в чому пояснюється відсутністю досвіду й необхідної правової бази, що відображає специфіку цієї форми біржової торгівлі. Так, правова основа ведення біржової торгівлі з використанням ЕТС представлена, насамперед, Правилами біржової торгівлі, затверджуваними біржами. У той же час, як показує їхній аналіз, багато положень Правил не відповідають загальним нормам Господарського кодексу України, Цивільному кодексу України, Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [1], Закону України «Про електронно-цифровий підпис» [2] й інших нормативно-правових актів.

Отже, можна зробити висновок, що головна перевага електронної біржі в можливості проведення торгових операцій у будь-який час доби. У брокерів з'являється можливість торгувати в ті години, коли звичайна біржа закрита, тобто це потенційний додатковий прибуток для брокерських компаній.

По-друге, брокери одержують максимальний доступ на ринки. Для брокера дуже вигідно те, що йому необов'язково увесь час особисто бути присутнім на торгах, а можна знаходитися практично в будь-якій точці земної кулі.

Додаткова перевага електронної біржі – це, як правило, більш низькі операційні витрати. На думку великих брокерів, що беруть участь в електронній торгівлі, електронна система має таку немаловажливу для них перевагу, як конфіденційність. У традиційному біржовому залі брокери знають один одного; знають, інтереси якої компанії представляє кожен брокер; тому якщо брокер, що представляє яку-небудь велику фірму, починає, скажемо, активно чи скуповувати продавати які-небудь контракти, то брокери в залі відразу ж роблять для себе відповідні висновки і змінюють свою тактику. В електронній системі такого немає, ніхто з брокерів, що сидять біля терміналів, не знає, чиї накази він бачить на екрані дисплея. Крім того, брокери бачать відразу кілька найкращих цін покупки і продажу (а в біржовому залі – тільки одну найкращу ціну покупця й одну найкращу ціну продавця).

Література

1. Про електронні документи та електронний товарообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
2. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.

УДК 346.546 (043.2)

Похиленко І. С., к.ю.н., доцент
Артем'єва О., студентка

Київський університет права НАН України, м. Київ, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН

Статтею 42 Конституції України гарантовано державний захист конкуренції у підприємницькій діяльності, заборонено зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція.

Вперше поняття конкуренції було сформульоване у 1776 р. шотландським економістом, Адамом Смітом, який визначив її як суперництво, що підвищує ціни під час скорочення пропозиції товарів і знижує ціни під час перевищення пропозиції над попитом. Він також сформулював головний принцип конкуренції: незважаючи на прагнення бізнесменів отримати вигоду, переслідуючи власний інтерес, вони одночасно реалізують й інтереси всього суспільства [1, с. 1002].

Відповідно до ст. 1 Закону України Про захист економічної конкуренції, конкуренція, – це змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами